

# حوکمہ کانی روژوو

شہرحی (مہ تن ی) (غایۃ التقرب)  
ناسراوبہ (فتح القرب)

نووسینی  
مہ لا مہ حمود گہ نائی





**حوکمہ کانی روژوو**  
**شہرحی (مہتنی) (غایۃ التقرب)**  
**ناسراو بہ (فتح القرب)**

نووسینی  
مہ لا مہ حمود گہ نالی

ارپیل \_ کورستان

۲۰۲۰ م

۲۷۱۹ هـ

۱۴۴۱ هـ



بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا  
كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ  
مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

البقرة: ١٨٣



## بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام على أشرف المرسلين، محمد وعلى آله،  
وصحبه، اجمعين..

بهريزان: ئەم ناميلكه‌ی له‌به‌رده‌ستانه، هه‌نگاوێكه‌ بۆ خزمه‌ت كردنی شه‌ریعه‌تی  
ئیسلامی پیرۆز، له‌ روانگه‌ی تیگه‌یشتنی زانا به‌رزه‌كانی ئیسلام، به‌تایبه‌تی  
زانایانی قوتابخانه‌ی فیهی شافعی.

ئەم ناميلكه‌ شه‌رحیكی ساده‌ی پوخته‌ بۆ (كتاب الصيام) له‌ مه‌تنی (الغایة  
والتقريب) كه‌ له‌ كورده‌واری به‌ فتح القريب مه‌شه‌وره.

ئامانج له‌م شه‌رحه، خزمه‌تی قوتابییانی زانسته‌ شه‌ریعه‌كانه‌ به‌تایبه‌ت، وه  
موسلمانان به‌گشتی بۆ ئەوه‌ی له‌ روكنی چواره‌می ئایینی ئیسلام بگهن.

وه وه‌فایه‌ك و خزمه‌تیكیش به‌و مه‌تنه‌ كه‌ (ئهبو شجاعی ئەسفه‌هان) ی دایناوه، كه‌  
خزمه‌تیكی گه‌وره‌ی به‌ فیهی ئیسلامی و مه‌زه‌بی شافعی كردوه، وه‌سه‌دان  
شه‌رح و حاشیه‌ی بۆ كراوه‌ له‌ كۆن و نوێ، وه‌ له‌ زۆر له‌ په‌یمانگاكان پرۆگرامی  
خویندنه.

شیوازی شه‌رحه‌كه‌:

١\_ پابه‌ندبوون به‌ دارشتن و زمانیکي ساده‌ كه‌ به‌ ئاسانی خه‌لك تیییگات.

٢\_ گرنگی دان به‌به‌لگه‌ له‌ قورئان و فه‌رمووده‌ی راست بۆ مه‌سه‌له‌كانی نیو  
مه‌تن و شه‌رحه‌كان، بۆ ره‌واندنه‌وه‌ی گومانه‌كانی هه‌ندیك كه‌س، كه‌وا ده‌زانن  
بۆچوون و فه‌تواكانی ناو كتیبه‌ فیهیه‌كان، خوانه‌خواسته‌ بی به‌لگه‌ن یان  
به‌لگه‌كانیان لاوازه.

۳\_ پابه‌ند بوون به‌راى به‌هيزو باوهر پيكر او له مه‌زه‌به‌بى شافعى به‌تايبه‌ت بوچوونه‌كانى ئيمام نه‌وه‌وى.

۴\_ بويه پابه‌ندى مه‌زه‌به‌بى شافعى بووم، سه‌ره‌تا ئه‌ده‌ب و ئيحترام بو خاوه‌نى مه‌تن (ابو شجاع) چونكه له ئه‌ده‌بى زانايان نه‌وه‌يه، ئه‌گه‌ر مه‌تنىكى فيقه‌هيت شه‌رح كرد با له‌سه‌ر مه‌زه‌به‌بى خاوه‌نى بي‌ت.

بويه راي جياوازى مه‌زه‌به‌به‌كانى ترم نه‌هيناه، له‌به‌ر خالى چوارهم و بو نه‌وه‌وى دريژ نه‌بيته‌وه، هه‌موو كه‌س بتوانى سوودى ليوهر بگري‌ت.

مهلا محمود گه ئالى  
مزگه‌وتى كو‌مه‌لگاي گه‌ئاله  
سو‌ران

### دهستپیک:

- ۱\_ رۆژوو مانگی رهمهزان له مانگی شهعبانی سالی دووی کۆچی فهزکرا.
- ۲\_ پینغه مبهری خودا، نو رهمهزان به رۆژوو بووه، چونکه له مانگی ربیع الاول ی سالی یازدهی کۆچی وهفاتی کردوو.
- ۳\_ له پهرتوکی تحفة المحتاج دهلی: پینغه مبهر تهنها یهك جار له رهمهزان، سی رۆژ به رۆژوو بووه، وهههشت رهمهزان ۲۹ رۆژی گرتوو، بهلام مونزیری دهلی: دوو رهمهزان سی پری گرتوو.
- ئه مهش بۆ نارامی دلئ ئوممه تهكهی تا بزائن پاداشتی خوا بۆ موسلمانان، په یوهندی به پابه ند بوونی رهمهزانه نهك به بیست و نوو سی.
- وه پینغه مبهری خوداش فهرموویهتی: (شهران لا ینقصان، شهرا عید: رمضان و ذو الحجة) (بوخاری ۱۹۱۲، مسلم ۱۰۸۹). واته: دوو مانگ خیرو پاداشتیان كه م ناکات، دوو مانگی جهزنی رهمهزان و جهزنی قوربان، واته: ئهم دوو مانگه چ سی رۆژ بن چ بیست و نوو خیرو پاداشتی خوا بۆ موسلمان تهواو دهییت.
- ۴\_ بیگومان رۆژوو مانگی رهمهزان، روکنی چواره می ئیسلامه، وه له رهمهزان قورئان هاتوته خوارهوه، وه شهوی قهدریش هه ره لهو مانگه پیروزیه كه له ههزار مانگ باشتره. وه فهرمووده ی زۆر له سهروه رمان هاتوو، كه ئهو مانگه مانگی لیخوشبوون و گهر دن نازادبوونه له ناگری دۆزهخ وهك:
- ۱- «مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ». متفق عليه<sup>(۱)</sup>.
- واته: هه ره كه سیك مانگی رهمهزان، به نیه توو باوه ریکی پاكه وه بۆ خوا به رۆژوو بییت، خودا له هه موو گونا هه رابردوو هه کانی خۆش دهییت.
- ۲- «مَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ». متفق عليه<sup>(۲)</sup>.

(۱) متفق عليه، أخرجه البخاري برقم (۳۸)، واللفظ له، ومسلم برقم (۷۶۰).

(۲) متفق عليه، أخرجه البخاري برقم (۲۰۰۹)، واللفظ له، ومسلم برقم (۷۵۹).

واته: هەر کهسیک مانگی ره مه زان، به نیه توو باوه ریکی پاکه وه بو خوا شه وه کانی ههستیته وه (ته راویح و شهو نویژ بکات)، خودا له هه موو گونا هه رابرد وه کانی خووش ده بییت.

۳- «كُلُّ عَمَلِ ابْنِ آدَمَ يُضَاعَفُ الْحَسَنَةُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا إِلَى سَبْعِمِائَةِ ضِعْفٍ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَّا الصَّوْمَ فَإِنَّهُ لِي وَأَنَا أَجْزَى بِهِ يَدْعُ شَهْوَتَهُ وَطَعَامَهُ مِنْ أَجْلِ لِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ فَرْحَةٌ عِنْدَ فِطْرِهِ وَفَرْحَةٌ عِنْدَ لِقَاءِ رَبِّهِ. وَلِخُلُوفٍ فِيهِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ» متفق عليه<sup>(۱)</sup>. واته: هه موو کرده وه کانی ئاده میزاد پاداشتیان زیاد ده کات، چاکه یه که به ده چاکه تا حهوت سه د جار، خودای گه وره فه رموو یه تی: ته نها روژوو (پاداشته که ی نادیاره) چونکه بو ره زامه ندی منه وه هه ر خوُم پاداشتی ده ده مه وه، به نده ی من وازی له ئاره زوو خو اردن هی ناوه له پی ناو ره زامه ندی من، وه بو ئه وان ه ی به روژوو ده بن دوو به خته وه ری هه یه: به خته وه ری هه که روژوو ده شکینی، وه به خته وه ری هه که له روژی دوا یی به خزمهت خودای خو ی ده گات، وه بوئی ناخووشی که سی به روژی (که دوا ی نیوه رو له ده وی دیت) خو شتره له لای خودا له بوئی میسک.

۴- «مَنْ صَامَ يَوْمًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بَعَدَ اللَّهُ وَجْهَهُ عَنِ النَّارِ سَبْعِينَ خَرِيفًا». متفق عليه<sup>(۲)</sup>. واته: هەر کهسیک روژیک به روژوو بییت له پی ناو خودا، ئه وا خودا حه فتا سال رووی ئه م که سه له ناگری دوژه خ دوور ده کاته وه. فه رموو ده کان زورن. به ریزان به م چه ند فه رموو ده کو تای ی پی ده هی نین، چونکه بابه تی ئیمه شه رحی (کتاب الصیام) له مه تنی ئه بو شو جاع نه ک شه رحی فه رموو ده کان.

وصلی الله وسلم علی سیدنا وحبیبنا محمد وعلی اله وصحبه وسلم.

<sup>(۱)</sup> متفق عليه، أخرجه البخاري برقم (۱۸۹۴)، ومسلم برقم (۱۱۵۱)، واللفظ له.

<sup>(۲)</sup> متفق عليه، أخرجه البخاري برقم (۲۸۴۰)، واللفظ له، ومسلم برقم (۱۱۵۲).



## کتاب الصيام

### پهرتوکی رۆژوو

۱\_ شروط وجوب الصيام: مه رجه کانی واجب بوونی رۆژوو.

وشرائط وجوب الصيام أربعة أشياء: الإسلام والبلوغ والعقل والقدرة على الصوم.

مه رجه کانی واجب بوونی رۆژوو چوار شتن:

أ\_ موسلمانیه تی: رۆژوو ته نها له سه ر موسلمانه، کافر رۆژووی له سه ر نییه چونکه عیباده ته به بی باوه ری ناکریت. وه له م ئایه ته ش خودا ته نها بانگی ئیمانداران ده کات که رۆژوویان له سه ر فهرزکراوه: ( يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ) سورة البقرة: الآیة ۱۸۳. واته: ئه ی ئه و که سانه ی باوه رتان هیئاوه رۆژووتان له سه ر فهرزکرا، مه روه ک له سه ر گه لانی پییش ئیوه فهرزکراوو، بو ئه وه ی ته قوای خودا بکه ن.

ب\_ بالغی: ده بیئت که سیکی پیگه یشتوو بیئت چونکه مندال ته کلیفی شه رعی له سه ر نییه، به لام ده بیئت ئه وکه سه ی سه رپه رشتی مندال ده کات، وه کو نو یژ له حه وت سالی هانیان بده ن بو به رۆژوو بوون، وه له ده سالی ته مه نیان لییان بدریت له سه ر وازه ییان.

نیشانه کانی بالغی:

۱\_ هر کاتیک له دوا ی نو سالی ئه گهر کچ خوینی سوری مانگانه ی (حه یزی) بیینی به بالغ داده نریت.

۲\_ هر کاتیک کور و کچ له دوا ی ته مه نی نو سالی ئه گهر ئیحتیلامیان بوو ئه وه به بالغ داده نرین.

۳\_ ئه گهر کچ خوینی سوری مانگانه ی نه بیینی، وه یان کورو کچ ئیحتیلامیان

نه بوو نهوا ههر کاتيک ته مه نيان بووه (۱۵ سالی مانگی) حوکم به بالغ بوونيان ده کريټ.

ج\_ عه قل: شيټ روژووی له سهر نيبه چونکه له ماناو نامانجی خواپه رستی تي ناگات، ته کليفي شهرعی له سهر نيه، ههر وهك پيغه مبهر (ﷺ) ده فهرمويت: ((رُفِعَ الْقَلَمُ عَنْ ثَلَاثَةٍ: عَنِ الصَّبِيِّ حَتَّى يَبْلُغَ، وَعَنِ النَّائِمِ حَتَّى يَسْتَيْقِظَ، وَعَنِ الْمَجْنُونِ حَتَّى يَفِيْقَ))<sup>(۱)</sup>. واته: قه له م له سهر سي كهس بهرز كراوه ته وه، (واته: گوناهيان بو نانسري)، مندال تا گه وره ده بيټ و پي ده گات (بالغ ده بيټ)، خه وتوو هه تا به ناگا ديته وه، شيټ هه تا چاك ده بيته وه.

د\_ توانای به روژوو بوون: واته ده بيټ نهو كهسه توانای به روژوو بوونی هه بيټ، چونکه ههر شتيك له توانای مروقه به ده ريټ له سهری واجب نيبه.

وه توانای به روژوو بوون دوو جوړه:

۱\_ توانای سروشتی هه ستيپكراو: واته خاوه نه كهی له سروشت و توانای هه ستي پيده كريت كه توانای هه يه يان نا، ليړه (نه خووش و پيري به سال اچوو) ده گريته وه، نه وانه ناتوان به روژوو بن.

۲\_ توانای شهرعی: هه نديك جار شهرع ده بيته مانع يان ريگه دهر، له به روژوو بوون نه مانه ش پينجن: نافرتهی (حه يز دار و زهيسان) با موسلمانى عاقل و پيگه يشتوش بن توانای به روژوو بوونيان نيه چونکه شهرع ريگره و حهرامه به روژوو بن.

<sup>(۱)</sup> رواه أبو داود: ۴۴۰۴، والترمذي: ۱۴۲۳

ههروهها ئافرهتی سک پر، ئافرهتی شیردهر، ریپوار (مسافر) شهرع روخسهتی به روژوونه بوونی پی داون، که له شوینی خوئی باسی دهکهین له بابهتی روخسهت پیدراوان.

## ۲- فرائض الصيام

وفرائض الصوم أربعة أشياء: النية والإمساك عن الأكل والشرب والجماع وتعمد القياء.

فهززه کانی روژوو (روکنهکان)

فهززه کانی روژوو چوار شتن، فهززهکان لیڤه مه بهستی روکنهکانه :

۱- نیهت هیئان: بریاردانه له دل، وه سوننهته بهزار بیلی، خوا په رستی به بی نیهت دروست نییه، چونکه نیهت عادهت و عیبادت لیك جیاده کاته وه، به لگهش فهرمووده ی پیغه مبه رمانه وَعَلَيْهِ که فهرموویه تی : (إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ) متفق علیه. واته: دروستی و قه بول بونی کرده وه شه رعیه کان به نیهته کانیانه وهیه.

ههروهها فهرموویه تی: ((مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ))<sup>(۱)</sup> واته: هه ر که سیك مانگی په مهزان به روژوو بییت به باوه ر و ئومیدی پاداشتی خواو نیه تیکی پاکه وه، ئەوا خوا له هه موو گونا هه کانی پابردوی خو ش ده بییت.

<sup>(۱)</sup> رواه البخاري: ۱۹۰۱، ومسلم: ۷۶۰

مه رجه کانی نيه تا:

أ- ده بیټ نيه ته که له شه ودا بیټ، وه شهو له شه رعدا له دواى روژ ئاوابون مه غریب دست پیده کات تا کاتی نویژی به یانی، هه ر وهک پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموو یه تی: ((مَنْ لَمْ يُبَيِّتِ الصِّيَامَ قَبْلَ الْفَجْرِ فَلَا صِيَامَ لَهُ))<sup>(۱)</sup>. واته: هه که سیك پیش نویژی به یانی نيه تی به روژوو بوونی نه بیټ، روژوو هه که ی به تاله و بو ی نانوسری. که واته نه گه ر له شه ودا نيه تی نه هی نابوو یان له بیرى چوو بوو نه و روژوو هه که ی دروست نيه، وه ده بیټ تا ئیواره پا به ندی روژوو بیټ له به ر گه وره یی مانگی ره مه زان، وه دواى ره مه زان نه م روژه قه زابکاته وه.

به لام نه گه ر روژوو هه که سوننه ت بوو تا پیش هاتنی کاتی نویژی نیوه رو ده توانیټ نيه ت به ینی، به مه رجیک له بانگی به یانیه وه هیه شتیکی نه کرد بیټ که روژوو ی پی به تال ده بیټه وه، وهک حه زه تی عائیشه ده فه رموی: (دخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ فَقَالَ: «هَلْ عِنْدَكُمْ شَيْءٌ؟» فَقُلْنَا: لَا، قَالَ: «فَإِنِّي إِذَنْ صَائِمٌ»).<sup>(۲)</sup> أخرجه مسلم

واته: روژیک پیغه مبه ر (ﷺ) لیم هاته ژوره وه فه رموی: شتیکتان لایه (خواردن) گوتمان: نه خیر، فه رموی: که واته من به روژوو ده بم، رودا وه که به روژ بووه دواى گه رانه وه ی له نویژی به یانی بو خواردنی نانی به یانی.

(۱) سنن النسائي: ۲۳۴۴. تبیینی: نه م فه رموده یه به بیژه ی (لفف) جیاوازه وه له زوره ی په رتوو که کانی فه رموده دا هاتوو، وهک له: نه بو داود، نه سائی، تیرمزی، ئین ماچه.  
(۲) أخرجه مسلم برقم (۱۱۵۴).

ب- دیار کردنی رۆژوه که: ده بیټ له رۆژووی فهرز، رۆژوه که ی دیاری بکات که به یانی به رۆژوو ده ب له ره مه زان، یان ئەگەر نه ز بوو له خوی گرتبوو، یان که فارهت بوو، وه ک بلی: نیه تم هه یه به یانی بوخوا به رۆژوو ده ب له ره مه زانی ئەمه سال، یان به یانی به رۆژوو ده ب له که فارهتی ئەو گونا هه وه ک (که فارهتی ره مه زان، که فارهتی سویند، که فارهتی زیهارو کوشتن).

به لام له رۆژووی سوننهت، واجب نییه له کاتی نییهت هینان رۆژه که دیاری بکات، به لکو سوننهته، به تایبهتی ئەو رۆژانه ی که رۆژوو گرتنیان تییدا سوننهتی موئه که ده وه ک: عه ره فه، تاسوعا، عاشورا..

ج- دوباره کردنه وه ی نیهت هه موو شه ویک واجب له رۆژی فهرز چونکه به رۆژوو بونی هه ر رۆژیک، عیباده تیکی سه ره به خویه وه فه رموده ی یه که م ئاماژه یه بو ئەم مه رجه.

۲- خوگرتن له خواردن و خواردنه وه.

۳- وه له جیماع کردن (جووت بوون له گه ل ئافرهت).

له م ئایه ته پیروژه خودا باسی هه رسی شتمان بو ده کات که له شه و حه لالن به لام به رۆژ نابیت چونکه به رۆژوون.

خوای گه وره ده فه رموی: (أُحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّقِطِ إِلَىٰ نِسَائِكُمْ هُنَّ لِبَاسٍ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٍ لِهِنَّ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ فَالآنَ بَاشِرُوهُنَّ وَأَبْتَغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتُمُوا الصِّيَامَ إِلَىٰ اللَّيْلِ ) البقرة/ ۱۸۷.

واته: له شه وانی ره مه زان حه لاله جیماع کردنتان له گه ل خیزانه کانتان... بخون

وبخۆنهوه تا بهیانی دادیّت، پاشان تا ئیواره به رۆژوو بن.

وه لهم فهرموده قودسیه خودا لای فریشتهکانی ستایشی ئیمان داران دهکات کهبۆ رهزامهندی خودا واز له خواردن و خواردنهوه و شههوت و ئارهزووی خۆیان دههینن: (يَدْعُ طَعَامَهُ وَ شَرَابَهُ وَ شَهْوَتَهُ مِنْ أَجْلِي) متفق عليه

٤- خورشاندنهوهی بهئهقهست، ( مَنْ دَرَعَهُ الْقِيءُ - أَي: غلبه - فَلَيْسَ عَلَيْهِ قَضَاءٌ، وَمَنْ اسْتَقَاءَ عَمْدًا فَلْيَقْضِ ) صححه الألباني في صحيح الترمذي (720) .

واته: ههر کهسیک رشانهوه غهلهبهی لیکردو بی ویستی خۆی رشایهوه، قهزای لهسهر نییه (رۆژووهکهی ناشکیّت)، وه ئهوهی بهخۆی خۆی رشانهوه با رۆژووهکهی قهزا بکاتهوه (چونکه رۆژووهکهی بهتال بۆتهوه).

بهریزان: ئەم چوار شته به یهکدهنگی زانایان (اجماع العلماء) رۆژوو بهتال دهکهنهوه.

ئهگهر کهسیک لهشهودا جیماعی کرد، یان ئیحتیلامی بوو، یان ئافرهتی چهیزدار پاک بو وه، ئاسایی بهیانی رۆژووی خۆیان دهگرن، ئهگهر پاش بانگی بهیانیش خۆیان شوشت دروسته و زۆر ئاساییه، لهش پیسی پهیوهندی به رۆژوو نییه، خوشوشتن بۆ پاراستنی نوێژهکانه.

### ٣- رۆژوو شکینهکان

والذي يَفْطُرُ به الصائمُ عَشْرَةَ أَشْيَاءَ: ما وصل عمدا إلى الجوف والرأس، والحقنة في أحد السيلين والقيء عمدا والوطء عمدا في الفرج والإنزال عن مباشرة والحيض والنفاس والجنون والردة.

ئەو شتانەى رۆزۈۋى رۆزىھوان بەتال دەكەنەۋە دە شتن: ھەر شتېك بەئەنقەست بگاتە ناخى و ناسەرى، بەكارھىنانى حوقنە لە پېش وپاش، خۆر شاندىنەۋە بە ئەنقەست، ۋە جووت بونى ئەنقەست لە گەل ئافرەت، ھىنانە خوارەۋەى ئاۋى خۆى بە دەست بازى، سورى مانگانە (ھەين)، مندال بوون، شىت بوون، پاشگەز بوونەۋە لە ئىسلام.

### ئەو شتانەى رۆزۈۋو بەتال دەكەنەۋە:

۱- ۲- ۳- ھەر شتېك بچىتە ناو (جوف) يان سەر بە ئەنقەست رۆزۈۋو دەشكىنىت، جەۋف ئەمانە دەگرىتەۋە لە مەزھەبى شافعى:

۱- قورگ بۆگەدە، قورگ بۆسىيەكان، بۆشايى قەفەسى سىنگ، كونى لووت بۆ ناو سەرو قورگ، كونى گوى بۆ قولايى سەرو ناو مېشك، بۆرى ميز تا ميزلدان، بۆرى ميز تا رەحمى ئافرەت، كونى كۆم بۆ ناو ريخۆلەكان لە پياۋ و ئافرەت.

لە ھەموو مەزھەبەكانى تر لە راقەى جوف فراۋان ترە .

مەبەست لە شت وشەى (عين) كە لە پەرتوكە فيقھىيەكان ھاتوۋە لەبابەتى رۆزۈۋو، ئەوشتانەن كە دەتوانرى بە دەست دەستى لىيدىرىت، جا خواردن بىت، خواردنەۋە بىت، دەرمان بىت، بەرد بىت، سوود بەخش بىت، زيان بەخش بىت، جياۋازى نىيە، رۆزۈۋو دەشكىنىت.

كەۋاتە ھەر شتېك لە كونە كراۋەكانى لەشەۋە بچىتە ناو لەش رۆزۈۋو دەشكىنىت، تەنھا لە چاۋ نەبىت.

۴- خۆر شاندىنەۋە بەنقەست، بەلام بىۋىستى خۆى برشىتەۋە لەبەر تىكچونى گەدەو سەرما بوون رۆزۈۋى ناشكىت.

۵- جيماع كردن له گهل ئافرهت، بهئهتقهست، له پيش يان پاش، ئاوى بيهته خوار يان نا رۆژوو بهتال ده بته وه.

۶- هينانه خواره وهى ئاوى خوى (منى) له ريگاي دهستبازيه وه، جا به دهستى خوى يان دهستى كهسيكى تر، يان به ماچ كردن و خو پيوه نان و ليخشاندن به روتى .

بهلام ناو هاتنه خواره وه به ئيحتلام، يان بيردنه وه، يان تهماشا كردن رۆژوو بهتال ناكاته وه.

تبيينى: ماچ كردن بو گه نجان حهرامه، بو ئه وهى نه بيهته هوى بهتالبوونه وهى رۆژوو كهى، وه بو كه سانى تر ئه گهر كاريان تينه كات هه لاله.

۷-۸- هيزو نيفاس، ههر كاتيگ ئافرهت به رۆژوو بوو، خويناى هيزى بينى، يان مندالى بوو كه وته زهيسانى رۆژوو كهى بهتال ده بيهته وه، با كه ميش مابيت بو ئيواره.

۹- شيىت بوون: ههر كه سيگ به رۆژوو بوو شيىت بوو، رۆژوو كهى بهتال ده بيهته وه، ئه گهر ماوه يه كى كه ميش بوو، چونكه شيىت ته كليفى شه رعى له سه ر نيه.

۱۰- پاشگه زيوونه وه، له ئيسلامه تى، واته: كافربوون، رۆژوو بهتال ده كاته وه، جا به قسه بيت، يان كرده وه، يان بير و باوه ر.

ههر كه سيگ به رۆژوو بوو، جويناى به خودا، پيغهمبه ران، قورئان، ئيسلامه تى دا، يان كرنوشى بو بت وشت برد، رۆژوو كهى بهتال ده بيهته وه، ده بيت زوو شاده ي بينيته وه و توبه بكات و ئه و رۆژه قهزا بكاته وه.



ناگاداری: ئەو شتانەى که وتمان پۆژوو بەتال دەکەنەوه پێویستە ئەو مەرجانەى خوارەویان لى بێتەدى، ئەگەر نا پۆژوو کە بەتال ناییتەوه:

أ- به ئارەزووی خۆی یه‌کیک له‌و شتانە بکات: ئەگەر به ئارەزووی خۆی نه‌بیت، به زۆری یان به ترساندن و هه‌ره‌شه پێیان کرد، ئەوا پۆژوو کەه‌ی به‌تال ناییتەوه<sup>(١)</sup>، بۆ نمونه ب‌روداریک به‌پۆژوو بێت و یه‌کیک یان چه‌ند کەسیک به‌زۆری خواردنیان پێدا یان ئاویان پێدا، ئەوا ئەگەر خواردیشی پۆژوو کەه‌ی ناشکی، چونکە خۆی ئارەزووی له‌م کاره نه‌بووه.

ب- کاتیکی یه‌کیک له‌و شتانە به‌ نه‌قه‌ست (عمدی) بکات: ئەگەر له‌بیری نه‌بوو ئاساییه و پۆژوو ناشکییت، بۆ نمونه موسلمانیک به‌پۆژوو بوو، به‌لام له‌بیری کرد به‌پۆژوو و نانی خوارد، ئاوی خواردوه، پاشان به‌بیری هاته‌وه که ئەو به‌پۆژوو، ئەوا هیچی تی‌دا نییه و پۆژوو کەه‌ی به‌تال ناییتەوه، به‌لگه‌ش له‌سه‌ر ئەم دوو مەرجه ئەم فەرموودانه‌ی پێغه‌مبه‌رن (ﷺ):

ج\_ پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) فەرموویه‌تی: ((مَنْ أَفْطَرَ فِي رَمَضَانَ نَاسِيًا فَلَا قَضَاءَ عَلَيْهِ، وَلَا كَفَّارَةَ))<sup>(٢)</sup>. واته: هه‌ر کەسیک له‌ په‌مه‌زاندای له‌بیری چوو که به‌پۆژوو، شتیکی خوارد یان خواردوه، ئەوا نه‌ گێرانه‌وه‌ی له‌سه‌ره نه‌ کەفاره‌ت (واته: پۆژوو کەه‌ی ناشکیت). هه‌روه‌ها فەرموویه‌تی: «مَنْ نَسِيَ وَهُوَ صَائِمٌ، فَأَكَلَ أَوْ شَرِبَ، فَلْيُتِمَّ صَوْمَهُ فَإِنَّمَا أَطْعَمَهُ اللَّهُ وَسَقَاهُ». متفق عليه<sup>(٣)</sup>.

(١) قسه‌ی راست و په‌سه‌نده له‌لای نه‌وه‌ی له (منهاج).

(٢) سنن الدارقطني: ٢٢٦٦

(٣) متفق عليه، أخرجه البخاري برقم (١٩٣٣)، ومسلم برقم (١١٥٥)، واللفظ له.

واته: هر كه سيك له رهمه زاندا له ييري چوو كه به روژوو، شتيكي خوارد يان خواردهوه، با روژوو كه ي ته واو بكات، چونكه به راستي خودا خواردن و خواردنه وه ي پيداوه.

پيغه مبه ر (ﷺ) فه رمويه تي: ((إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى وَضَعَ عَن أُمَّتِي الْخَطَأَ، وَالنَّسِيَانَ، وَ مَا اسْتَكْرَهُوا عَلَيْهِ))<sup>(1)</sup> واته: خودا له سهر نوم ته كه م لاي داوه گونا هي نه م كار و قسه يه ي كه به هه له و نه زاني ده ي كه ن، نه وه ي به له يير چوونه وه ده ي كه ن، نه و شته ش كه به زوري و ترساندن پييان ده كه ن.

#### ٤- ما يستحب للصائم

ويستحب في الصوم ثلاثة أشياء: تعجيل الفطر وتأخير السحور وترك الهجر من الكلام.

نه و شتانه ي سوننه ته بو روژيه وان (كه سي به روژوو)

سي شت له روژوو دا سوننه تن: ئيواران زوو روژوو شكاندن، درهنگ پارشيوكردن، واز هيئان له قسه ي بي سوود و نه شي او.

١\_ ئيواران زوو روژوو شكاندن: سوننه تي ته واو نه وه يه هه ركات ئيواره روژو ئاوا بوو كاتي بانگي مه غريب هات روژوو بشكيئن وه به چه ند ده نكه خورمايه ك، نه گه رنا به ئاو (مه به ستي هه موو كاتي ك چه له رهمه زان، چه له روژووي تر نه زرو كه فاره ت و سوننه ت).

وهك له م فه رمودانه هاتوه:

<sup>(1)</sup> سنن البيهقي: ٢٩ و ابن ماجه: ٢٠٤٤

أ- «لَا يَزَالُ النَّاسُ بِخَيْرٍ مَا عَجَلُوا الْفِطْرَ». متفق عليه<sup>(۱)</sup>. واته: موسلمانان هه له خيرو خوشی داده بن تا ئیواران زوو بهربانگ بکهن .

ب- (إِذَا أَفْطَرَ أَحَدُكُمْ فليَفْطِرْ عَلَى تَمْرٍ ، فَإِنَّهُ بَرَكَةٌ ، فَإِنْ لَمْ يَجِدْ تَمْرًا فَالْمَاءُ ، فَإِنَّهُ طَهُورٌ) رواه أبو داود والترمذي. واته: نه گهر کهسیک له ئیوه روژووی شکاند ئیواره با به خورما بیئت، چونکه به ره که ته، نه گهر خورما نه بوو به ئاو چونکه پاک که ره وه یه .

هه ره ها ئه م دوعایه بکات له گهل بهربانگ: ( دَهَبَ الظَّمَأُ وَأَبْتَلَّتْ الْعُرُقُ وَتَبَّتَ الْأَجْرُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ ) والحديث حسنه الألباني في صحيح أبي داود.

واته: تینوه تی رویشت ده ماره کان ته ربوون، وه پاداشتیش به ویستی خودا نوسرا .

## ۲- درهنگ پارشیو کردن:

أ- پارشیو کردن به ره که ته: «تَسَحَّرُوا، فَإِنَّ فِي السَّحُورِ بَرَكَةً». متفق عليه<sup>(۲)</sup>. واته: پارشیو بکهن چونکه به راستی خواردنی پارشیو به ره که تی تیدایه .

ب- وه باشتین خواردن بو پارشیو خورمایه وه که له م فه رموده هاتووه : «نَعْمَ سَحُورُ الْمُؤْمِنِ النَّمْرُ». أخرجه أبو داود<sup>(۳)</sup>.

ج- عَنِ الْعَرِيَاضِ بْنِ سَارِيَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: دَعَانِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى

(۱) متفق عليه، أخرجه البخاري برقم (۱۹۵۷)، واللفظ له، ومسلم برقم (۱۰۹۸).

(۲) متفق عليه، أخرجه البخاري برقم (۱۹۲۳)، واللفظ له، ومسلم برقم (۱۰۹۵).

(۳) صحيح / أخرجه أبو داود برقم (۲۳۴۵).

السُّحُورِ فِي رَمَضَانَ فَقَالَ: «هَلُمَّ إِلَيَّ الْغَدَاءِ الْمُبَارَكِ». أَخْرَجَهُ أَحْمَدُ وَأَبُو دَاوُدَ<sup>(١)</sup>.  
 غیربازی کوری ساریه رهزای خوای له سهر بیټ گوتی: پیغه مبهری ﷺ خوا بانگی  
 کردم بو پارشیوو خواردنی رهمه زان فهرمووی: په له بکه بو خواردنی پیروژ  
 وبه به ره که ت.

د- واسونه ته درهنگ پارشیوو بخوریت، به ماوه یه کی کهم پیش بانگی به یانی  
 وه کو له فهرموده هاتووه: عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: تَسَحَّرْنَا مَعَ  
 النَّبِيِّ ﷺ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ، قُلْتُ: كَمْ كَانَ بَيْنَ الْأَدَانِ وَالسُّحُورِ؟ قَالَ:  
 قَدْرُ خَمْسِينَ آيَةً. متفق عليه<sup>(٢)</sup>.

زهیدی کوری ساییت رهزای خوای لیبیت، دهلیت: له گهل پیغه مبهری ﷺ  
 پارشیومان خوارد، پاشان پیغه مبهر ههستا بو نویژ کردن، راوی فهرموده که،  
 دهلیت: لیم پرسی نیوان بانگ و پارشیوو خواردنه که چهند بوو، گووتی: به قه دهر  
 خویندنی په نجا نایه ت.

### تیبینی:

ا- وشه ی (سُحُور) کرداری پارشیوو کردنه، وه (سَحُور) خواردنه که ی پارشیوو.

ب- له سه رده می پیغه مبهرمان به یانیان دوو بانگ دهر، ئیستاش ئه م سوننه ته  
 له مه که و مه دینه به رده وامه .

<sup>(١)</sup> صحیح / أخرجه أحمد برقم (١٧١٤٣)، وأخرجه أبو داود برقم (٢٣٤٤) وهذا لفظه.

<sup>(٢)</sup> متفق عليه، أخرجه البخاري برقم (١٩٢١)، واللفظ له، ومسلم برقم (١٠٩٧).

بانگی یه کهم پيش کاتی شه رعی نويزی به یانی بوو له لایه ن بیلالی حه به شی  
ئه نجام ده درا، وه بانگی دووه له گه ل بوونی نويزی به یانی له لایه ن عه بدوللای  
کوری ئوم مه کتوم ده درا.

بانگی یه کهم بو ئاگادار کردنه وهی خه لک به خه به ر هینانی خه وتوو ن و پارشیو  
خواردن بوو، هه روه ک ئیمامی نه وه وی له شه رحی صحیح موسلم باسی کردوه  
(ج ۲۰۴۷) له راقه ی ئه م فه رموده : (لَا يَمْنَعَنَّ أَحَدًا مِنْكُمْ أَذَانُ بِلَالٍ - أَوْ قَالَ  
نِدَاءَ بِلَالٍ - مِنْ سُحُورِهِ، فَإِنَّهُ يُؤَدِّنُ - أَوْ قَالَ يُنَادِي - بِلَيْلٍ، لِيَرْجِعَ قَائِمَكُمْ  
وَيُوقِظَ نَائِمَكُمْ) (بوخاری ۶۲۱، موسلم ۱۰۹۳).

واته: بانگی بیلالی ئیوه قه ده غه نه کات له پارشیو کردن چونکه ئه و به شه و بانگ  
ده دات، بو ئه وه ی ئه وه ی له شه و نويزه بگه ریته وه، وه ئه وه ی خه وتوو ه به ناگا  
بیته.

که واته: خواردن و خواردنه وه له بانگی یه کهم ئاسایی بوو چونکه شه وه، به یان  
دانه هاتوو ه، فه رموده یه کمان هه یه له (سنن ابو داود) که هه ر چه ند زۆر به ی  
زانایان به لاوازیان داناوه، وه هه ندیکیش به صحیح که پیغه مبه ر فه رموویه تی:  
«إِذَا سَمِعَ أَحَدُكُمْ النِّدَاءَ وَالْإِنَاءَ عَلَى يَدِهِ فَلَا يَضَعُهُ حَتَّى يَقْضِيَ حَاجَتَهُ مِنْهُ».  
أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ<sup>(۱)</sup>.

واته: ئه گه ر که سیك گوپی له بانگ بوو وه قاپ ی له سه ر ده ست بوو با داینه نیته  
تا پیداو یستی خوی لی ته واو ده کات (له خواردن و خواردنه وه)، ئه م فه رموده ش  
هه ر ته ئکیده بو فه رموده ی پیشتر، که بانگی بیلال له خواردن و خواردنه وه  
قه ده غه تان نه کات، به لام که بانگی دووه درا، حه رامه ده بیته وازیبن،

(۱) حسن صحیح / أخرجه أبو داود برقم (۲۳۵۰).

وهه وشتهی له دهویانه فری بدهن، بویه ئه و بهریزانهی ئیستا له کاتی بانگ دهخۆن و دهخۆنه وه زۆر به ههله داچونه له تیگه یشتنیان بۆ فهرموده که، چونکه (دهقی ئایهت و فهرموده شتی که) وه تیگه یشتنی خه لک شتی کی تره، بویه ئیستا که بانگ ده دریت له کاتی بانگی دووه مه و بهیان بووه، خوگرتن له رۆژوو شکینه کان دهستی پیکردوه.

۳- وازهینان له قسه ی بی سوودو نه شیواو، وشه ی (هجر) یان (هجر) ههردووک به کارهاتوو، بهلام (هجر) قسه ی خراپوو حه رامه کان دهگریته وه وهک: درۆ و جوین و غه یبهت و ... که خیر و پاداشتی رۆژوو ناهیلن، وه ئیمامی نه وه وی له مه تنی مینه اج به و مانایه رۆیشتوو.

رۆژوو قوتابخانه یه که بۆ پهروه رده، بۆ دوور کهوتنه وه له حه رام به هه موو چه شنیک، وه به ندهایه تی ته واو بۆ خودا، بویه بۆئه وه ی پاداشته گه وره کانی رۆژوو ی ره مه زان و رۆژوو ه سونه ته کان له ده ست نه ده ی ده ست و چاو و زمان و گشت ئه ندهامه کان له خراپه بیاریزه، چونکه ئه م فهرموده یه هه ره شه یه کی تونده بۆ ئه وه ی پابه ند نه بیئ: «مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ وَالْجَهْلَ، فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ». أخرجه البخاري<sup>(۱)</sup>.

واته: هه رکه سی که واز له قسه ی خراپ و کاری خراپ و کاری نه فامی نه هی نیئ، خودا هیج پیویستی به وه نیه ئه و که سه واز له خواردن و خواردنه وه به ی نیئ.

سونه ته کان له کاتی رۆژوو زۆرن، وه ک دوعا کردن، قورئان خویندن، ته راویح و شه و نویژ و زۆر سه ده قه کردن، بهلام خاوه نی (مه تنه که) بۆ ئه وه ی په رتوکه که ی دریژ نه بته وه باسی نه کردوه.

<sup>(۱)</sup> أخرجه البخاري برقم (۶۰۵۷).

٤- ويحرم صيام خمسة أيام: العیدان وأيام التشريق الثلاثة.

حه‌رامه به‌روژوو بوونی پینچ روژ: دوو جه‌ژنه‌که (جه‌ژنی ره‌مه‌زان و قوربان)، سی‌روژهی (ایام التشريق) واته: روژانی دووهم و سییهم و چواره‌می جه‌ژنی قوربان. به‌ریزان ئەم روژانه چونکه جه‌ژنن وه روژی ده‌برینی خوشین وه‌ک له‌م فه‌رموودانه هاتوو:

أ- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَهَى عَنْ صِيَامِ يَوْمَيْنِ: «يَوْمَ الْفِطْرِ وَيَوْمَ النَّحْرِ». متفق عليه<sup>(١)</sup>.

واته: پیغه‌مبهر ﷺ نه‌هی کردوو له به‌روژوو بونی دوو روژان: روژی جه‌ژنی ره‌مه‌زان، وه روژی قوربانی سه‌برین (یه‌که‌م روژی جه‌ژنی قوربان).

ب- «أَيَّامُ النَّشْرِيقِ أَيَّامُ أَكْلِ وَشُرْبٍ». أخرجه مسلم<sup>(٢)</sup>.

روژانی گه‌ش (روژانی دووهم و سییهم و چواره‌می جه‌ژنی قوربان) روژانی خواردن و خواردنه‌وه‌ن. (وه بویه ئەم ناوه‌یان لی‌نراوه چونکه شه‌وه‌کانیشی روژناکه، مانگه‌شه‌ون).

وه خالیکی تر شایانی باسه ئاماژه‌ی پیبکه‌ین، ئافره‌تی موسلمان نابیت روژوو سوننه‌ت بگريت بی‌ره‌زامه‌ندی می‌رده‌که‌ی که‌له ماله‌وه بیت، وه‌ک له‌م فه‌رمووده هاتوو: «لَا تَصُومُ الْمَرْأَةُ وَبَعْلُهَا شَاهِدٌ إِلَّا بِإِذْنِهِ». متفق عليه<sup>(٣)</sup>.

واته: ئافره‌ت به‌روژوو نابیت، می‌ردی له ماله‌وه بیت له گه‌لیدا به‌بی‌ره‌زامه‌نی می‌رده‌که‌ی (حه‌رامه به‌روژوو بیت).

(١) متفق عليه، أخرجه البخاري برقم (١٩٩١)، ومسلم برقم (٨٢٧)، واللفظ له.

(٢) أخرجه مسلم برقم (١١٤١).

(٣) متفق عليه، أخرجه البخاري برقم (٥١٩٢)، واللفظ له، ومسلم برقم (١٠٢٦).

لیره مه بهست روژووی سوننه ته، وه ئه گهر ئه مری پیکرد ده بیئت روژووه که هی بشکینیت، به لام روژووی فهرز پیویست به ئیجازهی کهس ناکات، ههر وه ها قهزای رهمه زان ئه گهر کاتی کهم به دهسته وه مابیت له بهر هاتنه وه هی رهمه زانی نوی.

### ۵- ویکره صوم یوم الشک إلا أن یوافق عادة له.

مه کروهه به روژوو بوونی روژی گومان (روژی سی شهعبان که به به لگهی شه رعی نه بوته رهمه زان به لام خه لک قسه ی دهکات، هه ندیک ده لپن شهعبانه، هه ندیکیش ده لپن رهمه زانه) ته نها بو که سی که عاده تی واییت، به رده وام به روژوو بیئت. به لام فهرمودهی به هیژ له مه زه بهی شافعی به حهرامی داناوه، بویه ئه م مه سه له به لاوان داده نریئت له م مه تنه.

وَعَنْ عَمَّارِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: مَنْ صَامَ الْيَوْمَ الَّذِي يَشْكُ فِيهِ النَّاسُ فَقَدْ عَصَى أَبَا الْقَاسِمِ صلی الله علیه وسلم. أخرجه أبو داود والترمذي <sup>(۱)</sup>.

واته: ئه وکه سه ی له روژی گومان به روژوو ده بیئت، به راستی له پیغه مبه ری خودا یاخی بووه.

رونکردنه وه:

۱- له دوا ی نیوه ی شهعبان مه کروهه به روژوو بوونی سوننه ت، بو که سی که پابه ندی به روژوو بوونی سوننه ت نه بیئت، وه ک ئه وانهی به رده وام دووشه م و پینچ شه ممه به روژوو ده بن، یان روژه ک نا روژه ک به روژوو ده بن، یان به رده وام

<sup>(۱)</sup> صحیح / أخرجه أبو داود برقم (۲۳۳۴)، والترمذي برقم (۶۸۶).



به روژوو دهبن بو ئهوانه جائيزه دواي نيوه‌ي شه‌عبان به روژوو بن. وهك له فهرمووده‌ي پيغه مبه‌رمان هاتوو: (إِذَا انْتَصَفَ شَعْبَانَ فَلَا تَصُومُوا) رواه أبو داود (۳۲۳۷) والترمذي (۷۳۸) وابن ماجه (۱۶۵۱) .

واته: ئه‌گهر مانگي شه‌عبان به نيوه بوو، روژووي سوننهت مه‌گرن.

۲- به روژوو بون بو قه‌زاي ره‌مه‌زان، روژووي كه‌فارهت، روژووي نه‌زر ئاساييه‌و جائيزه، دواي نيوه‌ي شه‌عبان و روژوي گومان به‌لگه‌ش فهرمووده‌ي عائيشه‌خانه : وَعَنْ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ: سَمِعْتُ عَائِشَةَ تَقُولُ: كَانَ يَكُونُ عَلَيَّ الصَّوْمُ مِنْ رَمَضَانَ، فَمَا أُسْتَطِيعُ أَنْ أَقْضِيَهُ إِلَّا فِي شَعْبَانَ، الشُّغْلُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه وسلم، أَوْ بِرَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه وسلم . متفق عليه <sup>(۱)</sup>.

واته: له باوكي سه‌له‌مه‌وه گوتي: گويم لیبوو عائيشه ده‌يفه‌رموو: هه‌نديك جار روژووي قه‌ردی ره‌مه‌زانم له‌سه‌ر ده‌بوو، نه‌مه‌تواني بيناگرمه وه ته‌نها له مانگي شه‌عبان، له‌به‌ر پر كاري به‌پيغه مبه‌ري خودا.

۳- ئه‌گهر كه‌سيك روژوي پازده‌ي شه‌عبان به‌روژوو بوو، بوي هه‌يه روژه‌كاني تر شازده‌و حه‌قده تا كو‌تايي شه‌عبان به‌روژوو بي‌ت به‌بي پسانه‌وه. تيبيني: زور روژووي تري مه‌كروه‌ن، به‌لام له‌به‌ر دريژ بوونه‌وه باسي نه‌كردوه، وهك: به‌روژوو بووني روژاني هه‌يني به‌ته‌نها، يان ته‌نها روژي شه‌مه‌مه، يان شه‌مه‌مه ويه‌ك شه‌مه‌مه، كه له كتابه‌كاني تر باس كراون.

<sup>(۱)</sup> متفق عليه، أخرجه البخاري برقم (۱۹۵۰)، ومسلم برقم (۱۱۶۶)، واللفظ له.

## ٦- القضاء والكفارة

رۆژوو گرتنه وه وکه فارهت دان

ومن وطئ في نهار رمضان عامدا في الفرج فعليه القضاء والكفارة وهي: عتق رقبة مؤمنة فإن لم يجد فصيام شهرين متتابعين فإن لم يستطع فإطعام ستين مسكينا لكل مسكين مد.

هه كهسيك له رۆژانی مانگی ره مهزان كاری جوتبونی له ئەندامی مبینه ئەنجامدا به ئەنقسهست، سزاكهی دهبیئت رۆژوو كهی بگریته وه كه فارهتیش بدات، كه فارهته كهش برییتی یه له نازادکردنی كۆیله یه كی موسلمان، ئەگه ر نهیتوانی، به رۆژوو بوونی دوو مانگ (٦٠ رۆژ) له سهه ر یهك، ئەگه ر نهیتوانی، ئەبیئت خواردنی شهست ههژار بدات هه ژاریك مشتیک خواردن.

به ریزان: شكاندنی رۆژوو له مانگی ره مهزان به ئەنقسهست له ریگای جوت بون له گه ل ئافرهت چ له پیشه وه ،چ له دواوه كه حه رامه ، ئاوی بیته خوار یان نا ، ئەوا رۆژوو كهی به تال ده بیته وه ، وه گونا هیکی گه وره یه ، شكاندنی شكوی ره مهزانه ، بۆیه كه فارهتی له سهه ر واجب ده بیئت به م چه شنه ی خواره وه :

أـ ده بیئت كۆیله یه كی موسلمان نازاد بكات، ئەگه ر نهیتوانی له بهر نه بوونی پاره ، یان نه بوونی كۆیله ، ئەوا ده بیئت دوو مانگ له سهه ر یهك به رۆژوو بیئت (٦٠ رۆژ)، ئەگه ر نهیده توانی دوو مانگ به رۆژوو بیئت، ئەوا ده بیئت خواردنی شهست هه ژار بدات، هه ر هه ژاریك مشتیک خواردن.

به لگهش ئەم رووداوهی سهه ردهمی پیغه مبهری خودایه :

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: جاء رجل إلى النبي ﷺ فقال: هلكت يا رسول الله. قال: «مَا أَهْلَكَ؟» قال: وقعت على امرأتي في رمضان، قال: «هَلْ

تَجِدُ مَا تُعْتَقُ رَقَبَةً؟» قال: لا، قال: «فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَصُومَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ؟»  
 قال: لا، قال: «فَهَلْ تَجِدُ مَا تُطْعَمُ سِتِّينَ مَسْكِينًا؟» قال: لا، قال: ثم جلس،  
 فأُتِيَ النبي صلی اللہ علیہ وسلم بعرق فيه تمر فقال: «تَصَدَّقْ بِهَذَا» قال: أفقر منا؟ فما بين  
 لابتيها أهل بيت أحوج إليه منا، فضحك النبي صلی اللہ علیہ وسلم حتى بدت أنيابها، ثم قال:  
 «ادْهَبْ فَأَطْعِمْهُ أَهْلَكَ». متفق عليه<sup>(١)</sup>.

واته: پياويک هاته لای پيغهمبهر صلی اللہ علیہ وسلم گوتی: به هيلاك چووم نهی پيغهمبهری  
 خودا صلی اللہ علیہ وسلم، نهویش فهرمووی: چ شتيک هيلاکي کردووی؟ گوتی: له رهمهزان  
 كهوتمه سهر هاوسهرهكهه (جيماعم لهگهل كرد)، پيغهمبهر فهرمووی: تواناو  
 دهسهلاتت ههيه بهندهيهك بکری نازادی بکهيت ؟ گوتی: نهخير، فهرمووی: باشه  
 توانات ههيه دوو مانگ لهسهر يهك بهروژوو بيت؟ گوتی: نهخير، پيغهمبهر صلی اللہ علیہ وسلم  
 فهرمووی: دهسهلاتت ههيه شهست ههژار خواردن بدهيت ؟ گوتی: نهخير، پاشان  
 لهوی دانيشت، پاش كهميک زهمبيلهيهکی گهرهه خورما بو پيغهمبهر به دیاری  
 هيئرا، به پياوهکهی فهرموو: بروئمه بکه خير (وهك كهفارهت بده شهست  
 ههژار)، پياوهکه گوتی: لهئيمه نه دار تر؟ له نيوان ههردوو سهري شار له ئيمه  
 پيويسترو ههژار تر نيه، پيغهمبهر صلی اللہ علیہ وسلم پيکهنی تا ددانهکانی پيشهوهی دهرکهوت،  
 فهرمووی: بجو دهرخواردی خانهوادهکهتی بده .

### تیلینی:

۱- كهفارهت تهنها لهسهر پياوه لهسهر نافرتهكه نيبه.

ب\_ چهند روژ له رهمهزان به جيماع روژووی شكاند، دهبيت نهوهنده جاره  
 كهفارهت بدات.

(١) متفق عليه، أخرجه البخاري برقم (١٩٣٦)، ومسلم برقم (١١١١)، واللفظ له.

ج- که فارهت تهنه له سهر ئه و که سهیه به جیماع روژوو بشکینیت، له هیج حاله تیکی تر له مه زه بهی شافعی که فارهت واجب نابیت.

د- تهنه له روژانی ره مه زان که فارهت ده که ویتته ئه ستوی روژوو شکین، له غهیری مانگی ره مه زان، ئه گهر به روژوو بوو جیماعی کرد، روژوو که ی به تال ده بیته وه، وه گونا هبار، به لام که فارهتی له سهر نییه، جا روژوو که قه زای ره مه زان بییت، یان نه زر بییت، یان که فارهت بییت، یان سوننهت بییت.

ه- ده بییت که فاره ته که به ته رتیب جیه جیبکات، وه کو له فرموده که هاتوه.

۷- ومن مات وعليه صيام من رمضان أطلع عنه لكل يوم مد.

هه ره که سیك مرد روژووی ره مه زان قهرز داربوو، له جیاتی هه ر روژیک مشتیک خواردنی بو ده دهنه هه ژاران، ئه م مه سه له مه زه بهی نویی شافعی یه به لام نه وی مه زه بهی کونی ترجیح کردوه چونکه به لگه ی فرموده ی بوخاری و موسلیمی له سه ره - منهاج الطالبین وه ئه وه جیه جیکردنی وه سیه تی ئیمامی شافعی یه ره حمه تی خوی لی بییت که فرموویه تی: (هه رکاتی که فرموده ی صحیح به هیز و راست هه بوو، ئه وا مه زه بهی منه) به لام ئه وه کاری زانایانی خاوه ن ئیجتیهاده، نه که هه موو که سیك.

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «مَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ صِيَامٌ صَامَ عَنْهُ وَلِيُّهُ». متفق عليه<sup>(۱)</sup>.

واته: هه ره که سیك مردوو روژوو قهرزدار بوو، وه لیه که ی (کهس و کاره نزیکه کانی نییر و می ده گرت هه) بو ی به روژوو ده بییت.

(۱) متفق عليه، أخرجه البخاري برقم (۱۹۵۲)، ومسلم برقم (۱۱۴۷).

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ أُمَّي مَاتَتْ وَعَلَيْهَا صَوْمٌ شَهْرٍ، أَفَأَقْضِيهِ عَنْهَا؟ قَالَ: «نَعَمْ» قَالَ: «فَدَيْنُ اللَّهِ، أَحَقُّ أَنْ يُقْضَى». متفق عليه<sup>(١)</sup>.

واته : پیاویک هاته لای پیغهمبهر ﷺ گوتی: ئەهی پیغهمبهری خودا دایکم مرد وه روژووی یهک مانگی لهسه ره (قهرزداره)، ئایا بووی بگیرمه وه، فهرمووی: بهلی، فهرمووی قهرزی خودا له هه موو قهرزیک زیاتر شایستهی دانه وهیه. کهواته: دهتوانن کار بههردوو را بکهن: بهروژوو بون له جیاتی مردووه که، یان دانی فدییه به هه ژاران.

٨- اصحاب الرخص: روخسه ت پیدراوان که بهروژوو نه بن.

والشيخ إن عجز عن الصوم يفطر ويطعم عن كل يوم مدا. والحامل والمرضع إن خافتا على أنفسهما: أفطرتا وعليهما القضاء وإن خافتا على أولادهما: أفطرتا وعليهما القضاء والكفارة عن كل يوم مد وهو رطل وثلاث بالعراقي.

پیر ئەگەر توانای بهروژوو بوونی نه بوو، به روژوو نابیت، وه له جیاتی هه ر روژیک مشتیک خواردن ده دات (مشتیک = ٥٤٢ گرامه)، وه ئافرهتی سک پرو شیر دهر ئەگەر له خویمان ده ترسان به روژوو نه بوون، ته نها قهزایان لهسه ره، به لام ئەگەر له ترسی منداله که یان زیانی پیبگات به روژوو نه بوون، ده بییت روژوو که قهزایکه نه وه و فدییهش بدهن له بری هه ر روژیک مشتیک خواردن که ده کاته ره تلیک و سییه کی ره تل به پیوه ری عیراقیه کان. که ده کاته (٤٠٦،٢٥ گرامه).

ههروه که له م ئایهت و فهرمودانه هاتوه:

<sup>(١)</sup> متفق عليه، أخرجه البخاري برقم (١٩٥٣)، واللفظ له، ومسلم برقم (١١٤٨).

۱- لقوله تعالى: (وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينَ) البقرة/ ۱۸۴

واته: ئەوانەى لەبەر بپهێزى وپيرى ناتوانن روژوو بگرن، با له جياتى هەر روژيک خواردنى ههژاريک بدن، وه ئەو نهخوشهەى ئوميدى چاک بوونى نهماوه و ناتوانيت به روژوو بپت به هه‌مان چه‌شن وه‌ک پياوى ئافره‌تى پير له جياتى به روژوو بوون فديه ده‌دات.

روى أبو داود (۲۳۱۸) عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينَ قَالَ كَانَتْ رُحْصَةً لِلشَّيْخِ الْكَبِيرِ وَالْمَرْأَةِ الْكَبِيرَةِ وَهُمَا يُطِيقَانِ الصِّيَامَ أَنْ يُفْطِرَا وَيُطْعَمَا مَكَانَ كُلِّ يَوْمٍ مِسْكِينًا وَالْحُبْلَى وَالْمَرْضِعُ إِذَا خَافَتَا قَالَ أَبُو دَاوُدَ يَعْنِي عَلَى أَوْلَادِهِمَا أَفْطَرْتَا وَأَطْعَمْتَا. قال النووي : إسناده حسن.

ئيبن عباس له ته‌فسيرى ئەم ئايه‌ته ده‌ليت، ئەمه روخسه‌تيك بوو بو پياو وئافره‌تى پير، كه به روژوو نابن وه له جياتى هەر روژيک ههژاريک خواردن بدن، وه هه‌روه‌ها ئافره‌تى س‌ك پرو شيرده‌ر، ئەگه‌ر له ترسى منداله‌كه‌يان به‌روژوو نه‌بوون.

چەند تەيبينيه‌ك له باره‌ى فديه :

۱- فديه له پيش ره‌مه‌زان نادریت ده‌بيت ره‌مه‌زان ده‌ست پى بکات.

۲- روژانه له‌دواى روژ هه‌لات کاتى فديه دان ده‌ست پى ده‌کات.

۲- ده‌توانى له کو‌تايى ره‌مه‌زان هه‌مووى بدات به‌يه‌ک جار بو هه‌موو ره‌مه‌زان يان ئەو روژانه‌ى نه‌يگرتوو.

۴- ته‌نها ده‌دریت به (فقير و مسكين) (نه‌دار وهه‌ژار)، فه‌قير ئەو كه‌سه‌يه هيجى نيبه‌، مسكين: ئەو كه‌سه‌يه شتيكى هه‌يه به‌لام به‌شى ناکات بو بزپوى.

۵- ده‌بيت خواردنه‌كه بدریت به هه‌ژاران، نه‌ک ده‌عه‌وتيان بکات، بو ئەوه‌ى

ههژاره كان ههركهس به پيى پيويستى و بهرژه وهندى خوئى سودى ليوه ريگريئت.

۶- دروسته فديهه كه و زياتر يان هه موو فديهه كهى بدات به يه كه ههژار.

۷- مه رج نيهه ههژاره كه بالغ بيئت بهلكو منداليش دروسته به مه رجيك له شير كرابيئته وه.

۸- فديه له و خواردنانه نه نجام ده دريئت كه بو سه رفتره (زكاة الفطر) به كارى دهينن، وه ده بيئت له ئاستى خواردنى مام ناوهندى خوئى بيئت خاوهن فديه، وه تهنها برنج، يان گه نم وئاردو خورما نه بيئت، بهلكو گوشت يان مريشكى له گه ل بيئت.

۹- كاتيئ فديهه كه ده دات ده بيئت به نيهتى فديهه كاره كه بكات له دلى خوئى نيهت بيئيئت، چونكه فديهه عيبادهته وه له جياتى رۆزوه كه يه به بى نيهت نابيئت.

۱۰- ئه مرؤ چونكه كيلؤ به كار ديئت، كه كيئشه، حيسابى فديهه پيوانه يه، له خواردنيئ بو خواردنيئ كيئشه كه ده گوريئت، بويه وا باشتره زياتر دابنيين، بيكهين به ۷۵۰ گرام بو درچوون له راجياوازي زانايان و پاراستنى مافى ههژار.

### بهريزان:

دهتوانريئت له جياتى خواردن له مه زهه بى حه نه فى پاره بدريئت، وه به لاي ئه وان، دروسته فديهه كه له سه ره تاي ره مه زان هه مووى بدريئت، يان له كوئايى، يان رۆزانه ته ماشاي پهرتوكى (البحر الرائق شرح كنز الدقائق لاپه ره- ۳۰۸ ب- ۲) بكه.

۹- والمريض والمسافر سفرا طويلا يفطران ويقضيان.

وه نهخوش و نهو رييوارهى له سهفهريكى دريژ دايه (نزىكهى ۹۰ كيلومتر دور)، بويان ههيه به رۆژوو نهبن، پاشان رۆژوو كه يان قهزادهكه نهوه .

۱- نهخوش لي ره رونكردهوهى دهويت: نهخوش نابيت ههراوا بهناسانى رۆژوو بشكيينيت، بهلكو زانايان سنوريان بو داناوه.

مه رجه كانى نهخوش بو رۆژوو شكاندن:

۱- نهگه ده بوه هوى درهنگ چاك بوونهوه.

۲- يان نهخوشيهكهى لي توند تر دهكردهو زيانى پيدهگه ياند.

۳- به بريارى پزىشكيكى پسپورى موسلمان، كه نهونابيت به رۆژوو بيت لهگهله نهو نهخوشيهه.

ب - نهخوش دوو جوړى ههيه:

۱- نهخوشى بهردهوام كه ئوميدى چاك بوونهوهى نيبه، وهك شيرپه نجهو شهكروه دل و .. نهوانه به رۆژوو نابن وهك پياوى پير فديه دهدهن .

۲- نهخوشيهكى كاتيبه و دواى ماويهك چاك دهبيتتهوه، وهك: زكچوون، گرانهتا، سوتانهوهى گورچيله، نهخوشيهكانى سهرما... نهوه رۆژانى نهخوشى به رۆژوو نابيت، پاشان رۆژوو كانى نهىگرتوو قهزا دهكاتوه.

ههروهها موسافير، رييوار روخسهتى پيدراوه به رۆژوو نهبيت، بهم مه رجهانهى خوارهوه:

۱\_ له سهفهريكى شهرعى دابيت، وهك تيجارهت، خويندن، چارهسهرى، عومره،



سهردانی خزم و دۆستان، بهلام ئەگەر سهفه رهکە ی بۆ حهرام و درچوون له فهرمانی خوا بیّت، وهك سهفه ر بۆ مامهله ی ريبا، رابواردنی حهرام، دزی ... نه رۆژوو شکاندن ی بۆ دروسته، نه کورتکردنه وه ی نوێژه کان.

۲\_ ههروهها ئەگەر قهزداربوو دهبیّت مۆله ت له خاوهن قهرز وه ربگریت، ئەوجا سهفه رهکە ی حهلال دهبیّت.

۳\_ سهفه رهکە ی له ۸۰ کیلۆمه تر که متر نه بیّت.

ئاگاداری: هه ره که سیك له ره مه زاندا، به رۆژوو نه بوو به عوزر یان بی عوزر، ده بیّت دوا ی ره مه زان په له بکات له گرتنه وه ی رۆژه کانی له سه ریه تی، ئەگەر ته ئخیری کرد تا گه یشته وه ره مه زانیکی تر، گونا هبار ده بیّت و ده بیّت فدی ه بدات و قهزای بکاته وه .

#### ۱۰- الاعتکاف

ئیعتی کاف - مانه وه له مزگه وت به نیه تی خوا په رستی.

والاعتکاف سنة مستحبة وله شرطان: النية واللبث في المسجد.

ئیعتی کاف له ئیسلامدا سوننه تیکی گه وره یه (موئه ککه ده) و دوو مه رجی هه یه: نیه ت، مانه وه له ناو مزگه وت.

به به لگه ی قورئان و فه رمووده ئیعتی کاف خوا په رستی ه کی گه وره و پیرۆزه:

۱- (وَعَهْدَنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَنَّ طَهْرًا بَيْتِي لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ) البقرة ۱۲۵.

واته: فه رمان دا به ئیبراهیم و ئیسماعیل که ماله کهم پاک بکه نه وه (له هه موو شتیکی پیس و نه شیوا) بۆ ته و افکاران و ئەوانه ی بۆ خودا په رستن ده میننه وه

،وه ركوع سه‌جده ده‌به‌ن بو‌خودا.

هه‌روه‌ها خودا به‌ هاوه‌لانی پی‌غه‌مبه‌ری صلى الله عليه وسلم فه‌رموو له رونکردنه‌وه‌ی ئە‌حکامه‌کانی روژوو ده‌فه‌رمویتی: (وَلَا تُبَاشِرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرُبُوهَا ) البقرة ۱۸۷.

واته: له‌کاتی ئیعتکاف مانه‌وه‌تان له‌مزگه‌وت بو‌ خواپه‌رستی، نه‌چنه‌ لای خیزانه‌کانتان له‌گه‌لیان جووت مه‌بن، ئە‌مانه‌ سنوری شه‌ریعتی خودان مه‌یبه‌زینن (نه‌یترزینن).

۲- عن عائشة رضي الله عنها: أَنَّ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم كَانَ يَعْتَكِفُ الْعَشْرَ الْأَوَّلَ مِنْ رَمَضَانَ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللَّهُ تَعَالَى، ثُمَّ اعْتَكَفَ أَزْوَاجُهُ مِنْ بَعْدِهِ. متفق عليه<sup>(۱)</sup>.

واته: عائشه‌ ره‌زای خوای لیبیت فه‌رمووی: پی‌غه‌مبه‌ر صلى الله عليه وسلم به‌رده‌وام له‌ ده‌یه‌کانی کو‌تایی ره‌مه‌زان ئیعتیکافی ده‌کرد تا خودا بو‌لای خو‌ی گه‌ران‌دی‌ه‌وه‌ پاشان خیزانه‌کانی له‌ دوای ئە‌و ئیعتیکافیان کرد.

۳- عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: كَانَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم يَعْتَكِفُ فِي كُلِّ رَمَضَانَ عَشْرَةَ أَيَّامٍ، فَلَمَّا كَانَ الْعَامُ الَّذِي قُبِضَ فِيهِ اعْتَكَفَ عَشْرِينَ يَوْمًا. أخرجه

<sup>(۱)</sup> متفق عليه، أخرجه البخاري برقم (۲۰۲۶) واللفظ له، ومسلم برقم (۱۱۷۲).

البخاري<sup>(۱)</sup>.

واته: ئەبو هورهیره رهزای خوای لیبیت فهرمووی: پیغه مبهەر ﷺ له هه موو  
رهمه زانیك ده روژ ئیعتیکافی ده کرد، کاتیك ئەوساله هات كه تییدا كوچی دوایی  
کرد بیست روژ ئیعتیکافی کرد.

له م ئایه تانه و فهرموودانه بو مان ده رکهوت:

كه ئیعتیکاف سوننه تی پیغه مبهرمانه ﷺ، له سه رده می چه زه تی ئیبراهیم  
هه بوو، ده بیئت له مزگهوت بیئت، له مال و شوینی تر ئەنجام نادریت، له رهمه زان  
خیری زیاتره، به تایبته له ده شه و روژی کوتایی مانگی رهمه زان، وه دروسته  
نافره تیش ئیعتکاف بکات له مزگهوت ئەگه ر شوینی گونجاو و تایبته هه بوو  
بو یان، وه مه رجیش نیه به روژوو بیئت، وه ماوه که ی دیاری کراو نییه، بویه  
هه رکات چو پته مزگهوت نیه تی ئیعتیکاف بیئه بو ئەوه ی له م خیر و سوننه ته بی  
بهش نه بیئت، بویه له زور مزگهوت له بهر ده رگا نو سراوه (نویت سنه الاعتکاف)  
بو ئەوه ی ئەو سوننه ته به ییر موسلمانان بیته وه.

۱\_ ولا يخرج من الاعتکاف المنذور إلا لحاجة الإنسان أو عذر من حیض أو مرض  
لا یمكن المقام معه ویبطل بالوطء.

وه ئەگه ر له ئیعتکافی نه زر دابوو (له خو ی گرتبوو) دروست نیه له مزگهوت بچیته  
ده ره وه، ته نها بو پیاویسته کانی مروقه، یان عوزریکی شه رعی وه ک چه یز یان  
نه خو شی یه ک که نه توانی له گه لیدا له مزگهوت بمینیته وه .  
وه به جیماع کردن به تال ده بیته وه.

<sup>(۱)</sup> أخرجه البخاري برقم (۲۰۴۴).

ئەگەر ئیعتكاف نەزربوو واتە: لەخۆی گرتیبوو، ئەووە بۆی نیه لە مزگەوت بچیتە دەرەو تەنها بۆ پێداویستەکانی مروڤ، وەك تارەت كردن، خوڤشوردن ئەگەر ئیحتلامی بوو، یان عوزریكى پێویستی هەبیت وەك ئافرەت بکەویتى حەیز، بەلام بۆ چونی تازیه و بەشداری سەر گۆرستان و سەردانی نەخۆش نابیت . یان تووشی نەخۆشیەك بیت كە نەتوانیت بەو نەخۆشیەووە لە مزگەوت بمینتەووە وەك: زگ چوون و رشانەووەیەكى توند، ئیش و ئازاریكى زۆر ...

وہ ئیعتكاف بە جیماع كردن بەتال دەبیتەووە، وە بە دەستبازیش ئەگەر ئاوی خۆی هیئا خوارەووە بە دەستی خۆی، یان دەستی خیزانی، یان ماچ كردن، ئەووە دیسان ئیعتكافەكەى بەتال دەبتهووە.

بەلگە لە سەر ئیعتكافی نەزر ئەم فەرمودەییە:

عن عمر بن الخطاب رضي الله عنه أنه قال: يا رسول الله، إني نذرتُ في الجاهليَّةِ أَنْ أَعْتَكِفَ لَيْلَةً فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ: «أَوْفِ نَذْرَكَ». فَأَعْتَكِفَ لَيْلَةً. متفق عليه<sup>(١)</sup>.

واتە: عومەری کوری خەتتاب رەزای خوای لیبیت، گوتی ئەى پێغەمبەرى خودا من کاتى خۆى لە جاھیلیەت (پیش موسلمان بوون) نەزرم کردبوو شەویك لە مزگەوتى حەرام (لە مەككە) ئیعتكاف بکەم، پێغەمبەر ﷺ پێى فەرموو: نەزەرکەت جیبەجى بکە، ئەویش چوو شەویك ئیعتكافی کرد.

<sup>(١)</sup> متفق عليه، أخرجه البخاري برقم (٢٠٤٢) واللفظ له، ومسلم برقم (١٦٥٦) في كتاب الإيمان.

تیبینی:

۱\_ له باره ی خیر و فزلی ئیعتیکاف فهرمووده ی (صحیح) نه بوو، هه مووی لاوازه بویه نه قلم نه کردوون.

۲- هیچ زکرو نوێژو عیباده تی تایبته نییه به ئیعتیکاف، بویه موسلمان ئاسایی نوێژه سوننه ته کانی بکات، قورئان بخوینی، زکره کانی به یانیان و ئیواران، زکره کانی دوا ی نوێژه کان به باشی ئه انجام بدات...

وصلی الله علی سیدنا محمد وعلی آله و صحبه أجمعین



<p><b>رۆژوو شکینه سهرده مه یه کان به گوێره ی مه زه ه بی نیامی شافی به سود وه رگرتن له شه ره کانی</b>  <b>(منه اج الطالبین) ی نیامی نه وه ی ره حمه تی خوی نیییت -ئا- مه لا محمود گه لالی -سۆران</b></p>					
1	په می هه ناسه ته گتی (ریوۆ)	رۆژوو به تال ده کاته وه	15	قه تری چاو، کال له چاو کردن	رای به میز رۆژوو نه فکییت
2	چکهره	رۆژوو به تال ده کاته وه	16	دهری له خوێن، لهرن و دهر، کافوله دانان	رای به میز رۆژوو نه فکییت
3	نێرگله	رۆژوو به تال ده کاته وه	17	ددان شهردن به قله چه و معجون	نه فکییت به مرچیک شه ت قوت نه دات
4	تعا ییل، جه ب، مرهم، شیل چ له پاش	رۆژوو به تال ده کاته وه	18	ددان دهر هینان و پرکردنه وه ی	نه فکییت به مرچیک شه ت قوت نه دات
5	هه مر شه تیک له پاش و پاش بچینه رۆره وه	رۆژوو به تال ده کاته وه	19	که له شاه کردن (هیجه مه)	رۆژوو نه فکییت
6	هه مر شه تیک له دم و لوت بچینه رۆره وه	رۆژوو به تال ده کاته وه	20	نام کردنی خولدن	رۆژوو نه فکییت
7	دانانی سۆنده ی میز	رۆژوو به تال ده کاته وه	21	سرکردنی نه دانی (نخدیژ موضعی)	رۆژوو نه فکییت
8	قه تری گوێ	رۆژوو به تال ده کاته وه	22	سرکردنی گه تی (تخلیج عام)	به مرچیک له به یانی تا لیوه نه بییت، نه فکییت
9	شهردنی گورچیه	رۆژوو به تال ده کاته وه	23	به کارهینانی مرهم و چهر کردن جهسته	رۆژوو نه فکییت
10	نێزوری گه ده و نازور له کۆسه وه	رۆژوو به تال ده کاته وه	24	خوین به خهین	رۆژوو نه فکییت
11	په نه جان له پاشی لهره ت بو پشکنین	رۆژوو به تال ده کاته وه	25	خوین و مرگرتن بو پشکنینه کانی خوین	رۆژوو نه فکییت
12	وه رگرتنی لای پیاو بو پشکنین	رۆژوو به تال ده کاته وه	26	گازی لۆکسجین	رۆژوو نه فکییت
13	جه بی رۆزمن بو نه خویشی دل، لنگه ه یچی لی	له گه ر قوتی دا، رۆژوو	27	هه نه وانی کردن	به مرچیک له کوله کانی جهسته لای نه چه
	قوت نه دانی تکی ی کاته وه، رۆژوو نا هکییت	به تال ده کاته وه			رۆره وه
14	گوێ شوشتن، قه تره له گوێ کردن	رۆژوو به تال ده کاته وه	28	پاشماوی خولگی که نه می نده ککن	له گه ر به له ته ته ت قوتی به دات رۆژوو نه فکییت

موسمانی به ریز: بلم خفته په پوخته می که له رۆژوو شکینه کان به گوێره ی مه زه ه بی نیامی شافی، له مه زه ه بکاتی تر (جه نه ی، مالیکی، جه نیه تی، زه یزی) رای جیاواز هه یه هه سوو په ک رانین.

